

ORADEA-MARE (N. VĂRAD)
8 octombrie st. v
20 octombrie st. n.

Ese în fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 41.

ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Dimitrie Cichindeal.

— Date noue despre viața și activitatea lui. —

Discurs de recepțiune ținut în Academia Română.

(Urmare.)

Și avea bietul Cichindeal ce să comunice lui Vulcan, căci sufletul lui simțitor tânjiă de multe lovituri. În broșura „Arătare”, tipărită la 1813, scrie: „De bun nēm născutul dn Sabba Arsici, burgermaistorul Aradului și localnic director, carele, de și la început casa sa pentru școle numai pe 15 luni o făgăduise, inse după sfērșitul examenului dintei de 5 luni, vędënd sporul preparaņilor celor iubitori de ostenelă, casele sale Rehkopf în veci le-au cinstit, ba încă în declarație, îndată după examen s'a legat, că va zidi școli de iznov, după planul ce i se va pune înainte de la locurile cele înalte”.¹

Dar în scrisoarea sa din 19 decembrie 1813 către episcopul Vulcan, se plânge amar că primarul Sabba Arsici „nu a făcut după declarația lui, și Dumnezeu știe face-va au ba” — și țice: „el ne-a băgat aici cu atâta om în niște cocioabe” — iar mai jos adaugă: „în Rhekopf e birt, dar noi ne tragem 212 preparaņi prin alte case, care Arsici pentru școlă pe o vreme în arendă le-au luat, fiind că plăteșce numai 300 fl., iară de pe Rehkopf care l'a numit școlă, trage 400 fl. Aceste tôte bine le știe Nestorovici și pôte că ar fi și făcut el ceva, inse are la sine un actuaruș sērb, acesta îl pōrtă de nas și acesta multe le împedecă. Vitregiși pace!”²

¹ „Arătare” etc., pag. 33, 34.

² Corespondența cu Vulcan, nr. VI. La această scrisoare se află alăturată și copia declarațiunii lui Sabba Arsici, inse cu iscălitura N. N., pe care n'am reprodus-o.

La 3 ianuarie 1814 iarăș scrie Cichindeal lui Vulcan, alăturându-i și relația ce a trimis lui Nestorovici, ca să vędă și Vulcan ce fac Sērbii cu ei. „Toți ne otrăvim, scrie dēnsul, în școlă acēsta de aburile mios care acum, încălđindu-se soba, ese din pārete.” Apoi spune, că s'a plāns și lui Nestorovici de local-directorul Sabba Arsici, care nu-i de nici o trebă, căci nu știe nimic, fiind neguțator cu rifu, cu vin și cu rachiu, un speculant; că acesta a început a ferbe miere în școlă și că de acolo vine mirosul stricācijas sântetății, ceea ce a onstatat și medicul comitatului, dar în zadar: „Nu-i pasă de noi și pace”. Apoi esclamă: „O de ar pule cum-va să ne descățăm de sērbēcii mairilor noștri!”¹

Acēstă esclamațiune me îndemnă să nu ne ocupăm la locul acesta și de acele părți ale scrisorilor lui Cichindeal, în cari dēnsul vorbeșce despre Moise Arsici, directorul școlar al districtului Caransebeș, pe care se vede că-l uria grozav, căci îl descrie cu colori căt se pôte de negre,¹ ci să luăm firul unei nișcări mari, mișcare pentru dobândirea unui episcop român la Arad, în care și Cichindeal a avut un rol de frunte.

*

Suferințele multe ce Românii bănățeni și ungureni au îndurat din partea Sērbilor chiar și după înființarea școlii pedagogice din Arad, stērnind o consternațiune nesuportabilă, acēsta a erupt într'o dorință unanimă d'a stărui să pōtă avē un episcop român la Arad.

„Se istoriseșce din acele timpuri, scrie Nicolae Tincu Velca în istoria sa, cumcă poporul și clerul român din Ungaria și Banat în anul 1812 au format un comitet, compus din cei patru profesori ai institutului pedagogic, de

CONT. CASIMIR BADENI
noul prim-ministru al Austriei.

¹ Tot acolo, nr. VIII și X.

un deputat civil și de călți-va protopopi, care comitet a proces a cere de la guvern a fi eliberată biserica română de usurpațiunile mitropoliei sârbești.¹

Nu știu formatu-s'a anume astfel acest comitet, este inse constatat că profesorii de la școla pedagogică din Arad, cu Moise Nicoră și cu călți-va protopopi au stat in fruntea mișcării pentru dobândirea unui episcop român, ceea ce nici nu putea fi altfel, căci ei erau lamura clasei inteligente române din vremile acele pe acolo.

Dar Tincu Velea sa înșelă in creștința sa, dicând tot acolo: „Credem că tot acești profesori (Cichindeal și Iorgovici) cu ceilalți colegi ai sei și cu alți inteligenți vor fi fost autorii rugămētului (petițiunii), care clerul și poporul român din diecesa Aradului in an. 1812 iulie 30 l'a susținut la împēratul pentru a dobândi episcop român”,² căci școla pedagogică din Arad s'a deschis numai la 3/15 novembre 1812, iar profesorii numiți pentru acea școlă pân' atunci n'au avut domiciliul la Arad; prin urmare mișcarea pentru episcopatul român condusă de ei trebuie să aibă o dată mai târzie, și petiția atribuită lor numai după înființarea școlei pedagogice din Arad s'a putut inaintă la tron.

In privința acēsta găsim următoarele deslușiri in corespondența lui Cichindeal cu episcopul Samuil Vulcan.

La 9 septembrie 1813, episcopul Vulcan înștiințeză pe Cichindeal, că „scrisōrea cea de deunădi, acuma e gata” și decă n'ar veni după ea protopopul de la G.,³ de va află cu bine, i-o va trimite cu părintele Farcaș.⁴

La 19 septembrie (insemnarea anului lipsește), Vulcan trimite lui Cichindeal un concept de petiție și-i scrie: „De vei căpētă vr'un scriitor bun intre preoți, care să scrie mai frumos decăt este acēsta scrisă, dă să o scrie, că eu voind ca nu cumva să vină lucru la ivelă, n'am cutezat a-l da să-l scrie altul, fără numai la nepotul meu,⁵ inse și așa precum este scrisă pōte să mērgă”. Tot in aceea scrisōre Vulcan spune că ar fi bine de ar putē să mērgă cu dēnsa doi din cler și s'o deie împēratului și altora. Adaogă apoi, că ar fi bine ca clerul, care va iscālī instanța acēsta, să-i scrie și lui o rugăminte cât de scurtă și in limba românească „ca intru acēsta — incheie dēnsul — și eu să ve ajut, că avēnd eu o scrisōre ca acēsta, cu mai mare cutezare oi putē lucră, ce voesc a face tocma de nu-mi vor scrie”.⁶

Acēsta arată invederat, că aici este vorba de o cerere pe care clerul aradan avea s'o inainteze la împēratul.

La 19 decembrie 1813, Cichindeal raspunde lui Vulcan că instanța s'a dat la un incređut prieten al seu și anume asesorului din comitatul Timișorii Szánto, care a lucrat alta iarăș amēsurat scopului celei dintēi, una pentru împēratul, alta împērătesei, cardinalului Hohenwarth, prințului de coronă și altora, iar una pentru episcopul Vulcan. Tōte aceste acum se copiēză și la serbătorile Crăciunului va ingrigi de subscrierea clerului și apoi se va trimite fiește-care la locul ei. „Inse

¹ Nicolae Tincu Velea, Istoria bisericească politico-națională a Românilor preste tot. Sibiu, 1865, pag. 300.

² Tot acolo, pag. 300.

³ De sigur protopopul de la Galșa-Șiria, Chirilovici.

⁴ Preot gr. c. la Beiuș.

⁵ Părintele meu Nicolau Vulcan, care s'a crescut in curtea episcopului Samuil Vulcan și care mi-a spus mai de multe ori că episcopul l'a întrebuințat adese-ori la copiarea actelor secrete.

⁶ Corespondența cu Vulcan, nr. V.

adaogă Cichindeal, mai nainte de acēsta unii din protopopi voesc a avē parola preosfinției tale, nu cumva pentru dragostea protopopului Orăđii-mari vei face pe egumenul, fratele lui, episcop la Arad, (căci acēsta se știe, că acela va fi episcop pe care vei vot preosfinția ta, aibă nu aibă multe votumuri); și aceștia, de și arată că-s Români din Ardeal, nu e adevērat, căci muma lor spune aicea că ei sūnt de viță Muscali séu Ruși, și eu pot crede, că egumenul e cu pērl tare roșu. Și mai pe urmă și acēsta cer ca să arăți pe cine ai avē voie a fi episcop la Arad, nu cumva unii să se ostenească și alții de-a gata bucuria episcopiei, despre acēsta avēnd eu ceva la mână vre-un semn, ii voi putē incredința și mai lesne aduce la subscriere. Eu am îndrăsnit acēsta a spune și me rog de iertăciune, că ce nu aș îndrăsnit eu pentru binele nēmului meu dicē ori-cui-va ceva!¹

Nu mai incape dar indoielă că scrisōrea pe care episcopul Vulcan a anunțat-o lui Cichindeal la 9 septembrie 1813, și pe care i-a trimis-o la 19 septembrie aceluiaș an, a fost conceptul petiției Românilor aradani pentru dobândirea de episcop român la Arad; prin urmare autorul aceleia a fost episcopul Samuil Vulcan.

Tot odată putem constată că persōna care in cauza acēsta a avut in mână tōte firele pornirii Românilor din părțile aradane, care a întreținut in numele acelora legăturile cu episcopul Vulcan, care a ingrigit să se copieze și să se subscrie petiția cătră împēratul, care a condus tōte ca un adevērat cap al mișcării, a fost Cichindeal.

La 3 ianuarie 1814, el scrie lui Vulcan: „Instanța e gata, și acum e in mâna mea; curēnd va veni la mâna prea sfinției tale, că vlădica e betég de picior, el nici pōte acum mănāncă ca mai inainte, și e de lipsă să se grăbescă; inse mai acēsta am a ve spune că unii din preoți dic, că nu va fi bine acum până ce-i episcopul la Arad încă viu, căci mitropolitul înțelegēnd, va întrebuința tōte puterile, să impedece lucrul, așa cât când va muri episc. nu vom dobândi cererea. Și mai bine ar fi să o trimetem când va muri vlădica, că nu va avē mitropolitul timp de a strică; iar mai pe urmă așa s'a lăsat să-mi scrii cum vom face ca să fie mai bine”.²

La o săptămână, in 10 ianuarie 1814, iarăș scrie Cichindeal lui Vulcan in cauza petiției, întrebându-l: „Fi-va bine unii dintre preoți și protopopi să-și subscrie in instanța care va să se trimită la împēratul, numele lor cu literale obicīnuite sârbești, fiind că nu știu altmintrelea, au alții să se subscrie cu litere latinești, și cum va fi mai bine?”³

Tot in acēstă scrisōre el își exprimă temerea, ca nu cumva Moise Arsici, directorul școlar de la Caransebeș să fie transferat la Giula, căci in cazul decă s'ar da preoților dreptul d'a alege episcop, acesta ar face tulburări intre preoți, să alēgă episcop sērb și nu român, speriandu-i că prin român se vor face uniți.

Se pare că pe nime n'a urit Cichindeal ca pe omul acesta, căci iată ce a scris încă la 3 ianuarie 1814 lui Vulcan: „Prē sfințite! Și decă nu te voi fi rugat in lumea acēsta vre-odată, acuma te rog: întrebuințeză mijlociri să cađă din directorie cu totul Arsici Moisi director Caransebeșului; că ce face omul acesta,

¹ Corespondența cu Vulcan, nr. VI.

² Corespondența cu Vulcan, nr. VIII.

³ Tot acolo, nr. X.

nu e de spus, și acesta e spre mare uciderea noastră Românilor, imposturile sunt vrednice de a fi fost el spânzurat...¹

Iar la 10 ianuarie 1814, revine dicând: „Pré sfințite! Moisi Arsici, director. Caran. e un om smintit așa dice la creer, inse il vèd înțelept pentru punga sa. Omul acesta e viclén, prefăcut, fățarnic, scurt — Sêrb, de călugări, otrava ómenilor, adăpat, și este astăzi spre mare stricăciune Românilor; de e cu puțință, jos cu omul acesta fără de nici un păcat!”²

Spune apoi tot acolo, că pentru directoratul Giulei a recomandat pe colegul seu Ioan Mihuț, dar in zadar, și incheie: „Deci, precum eu, așa și ceialaltii profesori stăm gata ori să resigniruiim, ori să ne prindem cu Nestorovici, că altmintrelea nu voim să fim instrument stricăciunii Românilor“.

La 21 ianuarie 1814, Vulcan răspunde la scrisoarea lui Cichindeal din 19 decembre 1813, mirându-se cum au putut ei gândi că densusul ar lucra să fie episcop la Arad fratele protopopului din Oradea-mare, căci din scrisoarea latină adresată împăratului și trimisă lui Cichindeal in 3 septembrie 1813, s'ar fi putut convinge că el dorește ca episcopul să se alégă, precum se face și in Ardeal, și cei trei cari vor căpétá mai multe voturi, să se propună corónei, ca apoi aceea să denu-mescă pe unul. „Drept aceea, incheie episcopul, de la acest: a mea părere, care și până acuma împăratului o am arătat, nici cum nu me voi despărți“.³

In 27 maiu 1814, scrie Vulcan lui Cichindeal că a inaintat la locurile inalte cererea profesorilor din Arad. Dar ii pare reu că Cichindeal a arătat instanția clerului și asesorului Vörös, căci acum va fi cunoscând-o și mitropolitul și tot clerul sêrbesc. Apoi incheie cu următoarele rânduri interesante: „Iar nu pot să nu laud cum că pe preparanduși ii învățați a scrie cu slove latinești, fiind acesta inceputul culturai“.⁴

La 10 iunie 1814, Vulcan răspunde la scrisoarea lui Cichindeal, care-l întrebasese decă va fi acasă ori la Beinș până la 30 maiu, ca să se pôlă repeđi la densusul. Tot odată il înșeiințeză că scrisoarea ce a adresat in interesul profesorilor din Arad palatinului, a ajuns la cunoșcința lui Nestorovici, căci nefiind palatinul acasă, prin nebăgare de sémă a rătăcit in sfatul consiliului“.⁵

La 13 iunie, Vulcan scrie lui Cichindeal că peste doue țile va plecá la Viena, făcând parte din deputația regnicolară care se duce la împăratul.⁶

*

Aici trebuie să facem o paușă lungă, căci am ajuns la un punct care a pricinuit o mare schimbare in viața lui Cichindeal. De aici incede martiriul lui.

(Va urmá)

IOSIF VULCAN.

Chiar și femeia care te ureșce îți arată dinții, dar numai in cazul când... sânt frumoși.

*

Decă vrei să șcii ce valóre are banul, intrébă pe acela care n'are bani.

¹ Corespondența cu Vulcan, nr. VIII.

² Tot acolo, nr. X.

³ Tot acolo, nr. XII.

⁴ Tot acolo, nr. XIII.

⁵ Tot acolo, nr. XIV.

⁶ Tot acolo, nr. XV.

Dura Lex.

Te-am revêđut frumósă, — olimpiánă cupă,
In care-al vieții farmec in val de foc se bea;
Mai palidă la față, — dar cum te mai prindea
Și-ți da un aer galeș de resemnare, după
O suferință grea!

C'ai suferit, șciu bine. Ființa ta supusă,
O fică slabă-a Evei, ispitelor lumești,
A trebuit să 'ncerce dureri noi omenești.
Așă-ți e scris!... Dar, spune, la dragostea apusă
Te-ai mai gândit vr'odată?... Cu dorul unde ești?..

Ești tinêră ș-a lunei copilă ești... Natura
Te cere să-ți joci rolu 'n a ei împărechieri
De patimi și ființe, de chinuri și plăceri.
Te 'ntreb: care-ți fu partea și care-ți fu tortura
D'a mai iubi — in suflet cu un mormânt de eri?...

Te plâng. Ca să te blastem nici drept n'am, nici
cuvinte.

Ce ai făcut tu ênsăți, eu ênsuimi am făcut:
Ne-a siluit Natura d'am vrut ori de n'am vrut.
Nevinovați noi dară sântem, ca inainte
Și după ce-am căđut!...

Ce vinovată-i frunđa de vijelii purtată
Prin pulberea și tina din drum, — atunci când ea
Plăpândă, efemeră, menită-i a căde?...
De vină-i vijelia, din zări adânci scăpată,
Menită să rêtórne in drum ori-ce-o puté?

Și patima, și omul duc luptă neegală;
S'o 'nlătore, nu este 'n puterea nimênui.
De 'nvinge ea, de cade celalt... e vina cui?
Când victima e slabă și patima fatală,
Ca vieța și ca mórtea, atunce vină nu-i.

Nevinovați noi dară sântem de bună sémă.
O mână nevêđută de ochii muritori
Ne mișcă 'n vieță — dată la Dracul dese ori!...
Un bălcu e lumea, vieța o farsă și o dramă...
Acel ce-a scris-o?... Nu șcim!... sântem paițați-
actori.

Fatala comedie, in larimi și in risuri,
Noi o jucăm de vécuri... Acei ce rid, nu sânt
Mai fericiți c'aceia ce plâng p'acest pământ.
In fumuri de speranțe și 'n aiurări de visuri
Narcotizăm durerea din légân la mormânt!...

Așă ne-i scris!... Dar, spune, te-ai mai gândit vr'odată
La dragostea apusă — cu tóte ale ei
Intime, góle taine, când ceri și dai, și iei,
Când tóte-s dulci și-s triste... când tóte îți imbétá
Și inimă și suflet... și când vieța-ți bei!...

Beție de vieță avênd trezii fatale,
Când peste lume par că trece-un fior de iad;
Când misticele nóstre credințe in noi scad
Și, ca bătute frunđe pe câmp, pe dél, pe vale,
Ilusiile nóstre, din suflet smulse, cad.

Am deșertat noi cupa beției de vieță;
Trecut-am mână 'n mână pe colțul cel da raiu

Al dragostei nebune, când numai luni de maiu
Se numără in vreme . . . Dar, într'o diminătă,
Treziiți, ne-am ăis : Adio ! . . . C'un tremur trist in graiu.

Și bolnavi de iubire ne-am depărtat . . . In lume
Ce-ai suferit pe urmă, eu numai presupun ;
Ce-am suferit eu ănsu-mi, destul e ca să spun
Că vreme lungă, multă, un nume — șcii ce nume ! . . .
Mi se strigă in creeri de cineva nebun ! . . .

Dar timpul șterge tóte. Precum se neteășce
De vânturi, pe nisipul intinsului pustiu,
A caravanei urmă, — așa și dorul viu
In pustitul suflet de clipe se toceșce : —
Și noi sântem nisipuri ce urmele nu ții.

Așá s'a stins in peptu-mi nebunul dor de tine ;
Așá s'a stins in sinu-ți de mine dorul teu . . .
„Cu-atât mai bine ! . . .“ ăicem acum și tu și eu.
Altfel am fi ađi póte — póte-ar fi fost mai bine ! . . .
Agonisanți ai minții visând vr'un empireu.

Acum străin de tine, de mine tu străin,
Noi trecem prin mulțime, mulțime ănsiși noi,
Umblând după chimere și culegând nevoi :
Desgusturile vieții ! . . . Iar sufletul suspină
Și se avântă 'ntr'una inspre miragiuri noi.

Necunoscutul, noul ne-atrag ca și magnetul.
Necunoscutul, noul ce umblă pe pământ,
Când le privim d'aprópe, vechi cunoscuți ne sânt ! . . .
Ce vré femeia 'n tine ? . . . Ce vré 'n mine, poetul ?
Intindem mâna lacomi și prindem in ea vânt ! . . .

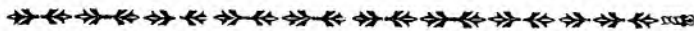
Ce vrem ? E intangibil ca dorul ce luceșce
In chaosul smintirei, — dor, nebulósă stea
A căreia orbită nu póte legi avea ;
Dor, flacăra ce arde, atrage, mistueșce
Mulțimele de fluturi ce năzuesc la ea.

O dor, simț tainic, care ne-arăți in sparta-ți póla
Chimere dintr'o lume ce numai o visăm,
De câte ori o formă noi incercăm să-ți dăm,
Și ne-o 'nsușim, — ea. forma, e colivia gólă,
Iar tu tot ciocărlia ce sus . . . sus ascultăm ! . . .

Și cine pe pământul, pribég in largul spațiu,
Nu-ș are dorul dușman in care, intr'o ăi,
Ca fluturii in flăcări el se va mistui ?
Și totuș spre el omul gravită cu nesațiu,
Pe când el îi elipeșce de dincolo d'„a fi“.

Ș'„a fi“ nu-i tréba noastră. P'aceeaș veche cale
Mánați d'aceleași patimi d'apururea fatale
Ființei noastre, — fie de ori-ce vėrstă, sex —
Noi trebuie să trecem, la rënd, prin uda vale
A plângerilor noastre . . . „A fi“ e : *Dura Lex* ! . . .

TH. ȘERBĂNESCU.

Critica trebuie să curețe lumina, iar nu s'o stingă.

*

Din ăcece ómeni cari se arată că uresc omenirea,
noue fac ăcéstă ca să-și ascundă necinstea.

Paserile noastre cântărețe.

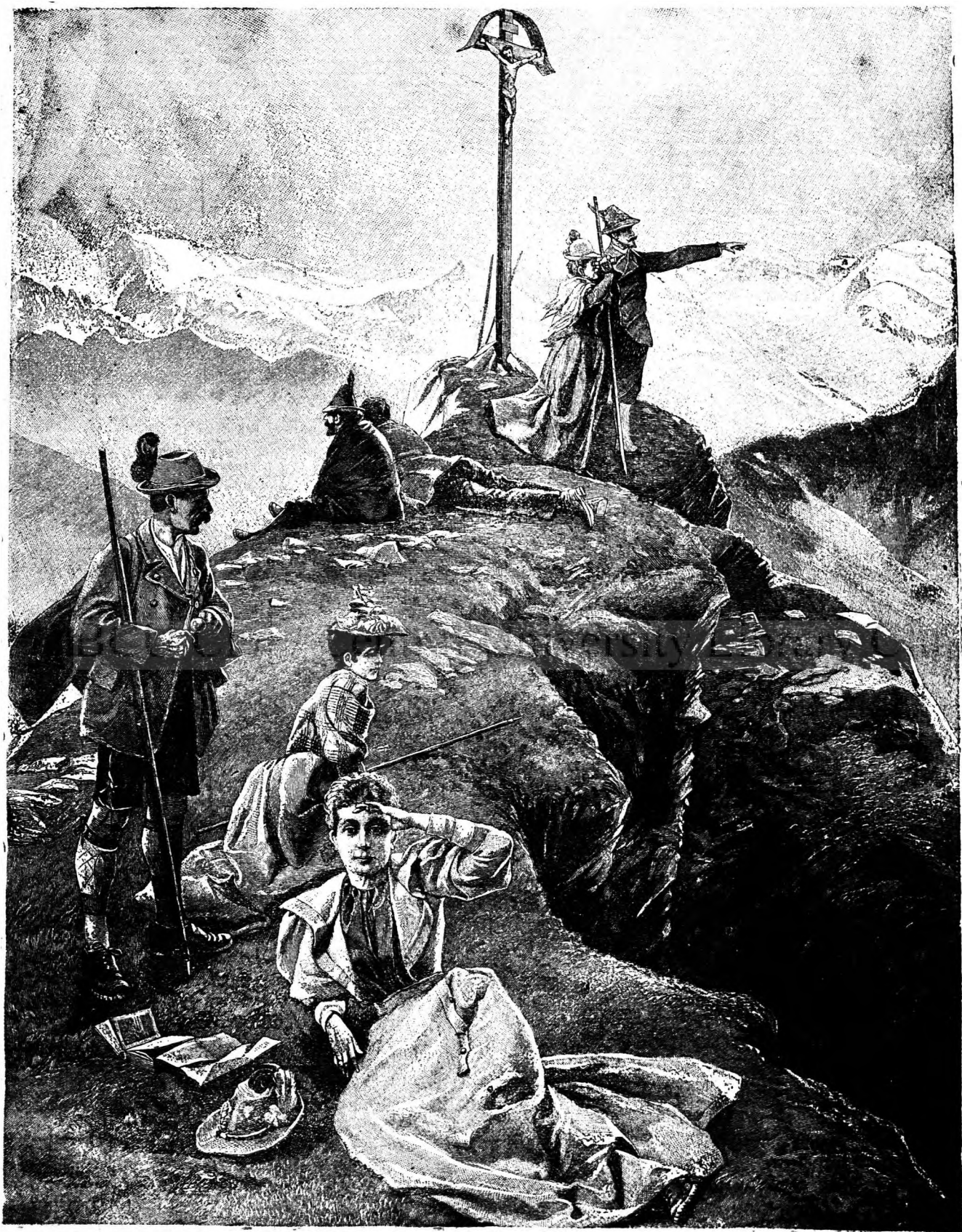
Scăpat pentru un interval scurt de obositoare muncă zilnică a profesurii, imi iau refugiul de recreare către o temă mai gingașă, împreună cu mai puțină osteneală. Voi să vorbesc despre paserile noastre cântărețe. Observez inșe chiar aice, că lucrarea mea nu are pretențiunea. de a se privi de strict științifică, fiind ăcéstă chemarea spealiștilor. Voi tractă despre paserile cântărețe cu deosebire din punct de vedere ideal-poetic, iară incolo voi fi un simplu diletant. Spresiunea „ideal-poetic“ o revelez chiar cu riscul, de a mi se contestă posibilitatea poetisării subiectului acestuia. Mult prețioasă revistă „Familia“ adecă, in ale cărei colóne aceste orduri își caută ospitalitate, s'a exprimat intr'un număr din anul curent, că Bucovina a avut un siugur poet adevărat, și anume pe repausatul Demetriu Petrino. Fie ăcéstă așa ; literatura unui popor inșe nu va puté scăpá ușor, ca pe lângă bardii adevărați să nu murmure și alți bondari indrășneți. Literatura nu va puté scăpá de dēnșii și va trebui vrënd-nevrënd să ia notiță despre ei. Iată așa intră in joc și cești din urmă.

Până in timpul mai nou imperiul paserilor a atras numai puțin atențiunea scriitorilor noștri români. Poporul de la țără, luat peste tot, se interesă in deobște numai de acele produse din fire, cari sânt remarcabile au prin mărima lor, au prin nescare folos ce-l aduc omului, au prin aceea, că sânt dăunóse, au prin prea deșă atingere cu omul. ăcéstă se póte afirmá atât despre animale, cât și despre plante și despre insecte.

Fiind paserile cântărețe tema lucrării noastre, trebuie să constatăm, că țeranului nostru imperiul acestor vietăți drăgălașe îi este puțin cunoscut. Afară de știgleț, de cintiță, de presură, de ciocărlie, de pițigoiu, de cuc, de pupăză, mierlă, sturz, ochiul bouliu, gangur, priveghitóre, codobatură, prepeliță și cărstel (dercaci) puțin alte paseri cântătoare îi mai sânt cunoscute cu numele lor, Despre soiurile de vrăbii vom tăcé, de óre că acest nēm de sburătoare se ține atât de morțiș de cercul de mișcare al omului, încât își devin cunoscute fără să voiești.

Poporul nostru de jos pare a se insufleți primăvėra de concertele melodióse ale paserilor. Sintómele insuflețirii acesteia sânt inșe fórtē superficiale și dispar fără urmă ca un ce fórtē secundar pentru el. Causa rēcēlii față de cântarea și peste tot de existența paserilor cântărețe se esplică fórtē ușor din lipsa de instructiune prin școlă. Inșii mai inaintați in ani nu dau prea mare atențiune unui cuib cu óuș séu cu pui de ciocărlie, ori de altă pasere dintre cele mērunte, totuș nu-l nimicesc cu știință, ei il incungiuură. Băeții din contră, cari pasc turmele domestice pe tolóce și prin țarini, nimicesc cuibul cu óuș, cu pui cu totul, fără dór și póte ; ba prind, dēcă li e cu puțință, și paserile bėtráne și le fac capėtul, muncindu-le, ușuraticii de ei. Pentru astfel de fapte necuviincióse nu intimpină ei dojane serióse din partea bėtrănilor ; cel mult li se observă : „De ce-ai stricat cuibul ? mē ! Nu șcii că-i pėcat ?“ Și mai departe basta.

ăcest vandalism trist se repeșce iérna, luând proporțiuni mai considerabile. Sătanele de băeți aședă laturi (rețele), când păsėruicele caută a-ș stempėrá fómea prin arii și prin bătelăștele vitelor, culegând grăun-

In vârful muntelui.

cióarele remase pe acele locuri. Păserele se prind în număr mare, cu deosebire stigleți, pițigoii, cățăfeși, căldărari, presuri ș. a. pe la sate; tērgoveții (orășenii) sūnt mai iscusii, ei prind și măcălendri și verdeți, iară primăvéra priveghitori și călugărași. Cei de la țéră tixesc coliviile cu o mulțime de păserele, cari pier în curēnd, parte devenind prada mățelor, parte din cauza aerului reu din micile locuințe țérănești, mai ales în timpul iernii.

Șcóla, care a început deja a prinde rădēcini și prin popor, va pune cu bună sémă stavilă și acestui abus regretabil. Prin șcólă își va nobilá și poporul de jos gustul și simțul seu și va înțelege cu timpul, că precum e mai frumósă flórea în stratul seu din grădină, decât în lăbuța cuiva, așa este mai frumósă și paserea în corónă unui arbóre, decât într'o cușcă (colivie) îngustă și întunecósă, unde petrece o vieță de rob încātușat. Și țéranul va pricepe cu timpul, că sunetele melodióse ale paserilor sūnt mai plăcute și mai fărncătóre, când se respândesc din frunđișul arborilor, decât din prinsórea coliviei, în care nici nu pricepe a o ingrigi, cum se cuvine.

Alte popóre ajunserá deja de mult la cunoșcința, că folosul, ce ni-l aduc micii cântáreți ai codrilor, ai dumbrăvilor și grădinelor nóstre, e insutit mai mare decât daunele, ce ni le-ar causá unii din ei, căci ne răpesc o pómă din grădină, séu ne ciupesc câteva fire de gráu etc. din țarină séu din arie. În schimb pentru neînsemnatele daune, ce ne-ar cășună, prefac páseruicele cântárețe primăvéra pámēntul într'un adevērat paradis, — dóră nu sūntem meniți, ca să avem a face numai cu iadul! — iară véra ne scapă de miliónele de insecte supērăcióse. Și ce pretind ele de la noi pentru atáta cântáre gratuită? Ele nu ne cer nimic, decât să le cruțăm pe ele, să le cruțăm cuibul, cu óușe, séu cu pușorii lor. Adevērații prietini ai páserelilor cântátóre nu se mărginesc înse numai la atáta, că le cruțá pe ele și cuibul lor, ci ei le sūnt și apērători nobili față de númeroșii dușmani, precum sūnt mățele și alte fiere și paseri răpitóre și mulți băeți netrebniți. Ba încă mai mult, adevērații prieteni ai paserilor le vin într'ajutor, pe cât le dá mâna, aruncându-le în locuri potrivite nutreț, spre a le stēmpēră fómēa 'n lunile grele de iernă.

Se înțelege, că vrăbiile sūnt cele dintēi și cele mai număróse, cari se împártășesc de liberalitatea omenescă. Din cauza acésta li se cuvine lor cea mai puțină cruțare din partea omului. Ele se pot vėná fără de scrupul începēnd de cu tómnă până cătră primăvéra. Tocana preparatá din ele e fórte gustósă. Véra înse, când au óușe și pui, nu le va vėná nici un om cu mintea și cu inima la locul seu. Vėnatul vrăbiilor nu constituie un pericol serios pentru ele, fiind că aceste paseri se înmulțesc în mod mai mult decât suprinđător.

După acésta escursiune generală să ne apropiem de scumpii nóștri cantóri inaripați. Despre cei mai cunoscuți vom vorbi mai puțin, ne vom reținé mai mult la aceia, ce dorim să devie cunoscuți poporului nostru, precum și merită pentru fărncătórele lor melodii și pentru vieța lor retrasă în desul frunđiș al arborilor din codri, lunci, dumbrăvi și pomete. Li vom scóte din verđile lor palaturi și-i vom espune privirilor tuturor, ca să-i cunósca, să se apropie de ei și să se deprindă a-i prețui și a-i iubi.

Crăișorul aurú (*Regulus ignicapillus*), das Goldhähnchen. În primăverile timpurii întâlnești acest soi

de páserile prin pometele nóstre deja la începutul lui martie, în primăverile mai târđii înse pe la începutul lui aprilie. Ele sūnt mai mici decât ochiul boului și se mișcă prin córnele arborilor, pe când ochiul boului se ține cât se póte de aprópe de pámēnt. Crăișorul convine în colóre cu *cătăfesul* (*Parus caeruleus*) Blau-meise. este înse ceva mai întunecat avēnd desemne pe aripóre și pe creștet. Mișcările sale sūnt fórte iuți și sprintene, de multe ori îl veđi în sbor înturnându-se pe spate și gurița nu-i mai tace, ca tuturor soiurilor de pițigoii, de a căror viță se ține și el. Nici odată nu se arată fără páreche, în regulă îi veđi într'un cārđișor de cel puțin dece la număr. La țéră îi vedem numai în trecerea lor primăvéra și tómnă. Unde se află un brad, séu molid, séu junépēr, aceea grădină cu bună sémă va fi cercetatá de crăișori de doue ori pe an. Locul de petrecere și de clocit al crăișorilor peste véra sūnt munții cu brađi. Primăvéra intónă și un cântec de tot gingaș și drăgálaș, precum este tótă firea și mișcarea páserelui nóstre. Fie-i hărăzite aceste versuri:

Crăișorului aurú.

Crăișor din codri de la munte
Cu pene daurii pe dalba-ți frunte!
De doue ori pe an ne farmeci tu
Pe noi și-ai nóștri pomi. Séu póte nu?

Adese și-am pândit de-o parte sborul
Dibaciu prin pomi, pe und' te duce dorul,
Și după nume tu-mi erai străin
Și după chip, o crăișor hain!

Și 'n zodie cetii un tēnc de file
Și te găsii și-apoi, în câte țile
Te-am mai vėđut de-atunci, m'am indulcit
De cântecul teu dulce și dorit.

Tu, care-uimești prin vers un codru mare,
Căci brađii toți te-ascultă cu mirare,
Să nu ne 'ncungiuri tu nici odată pe noi,
Din munți când pleci, séu când te 'ntorci apoi!

Sucéva, aprilie 1895.

Ochiul boului (*Troglodytes parvulus, vulgaris, regulus*), der Zaunkönig. Păserele acésta e una din cele mai mici, cari provin prin părțile nóstre. Ochiul boului e destul de cunoscut la mic și la mare, la bėtráni și la tineri, prin figura lui mică, prin colórea lui mohorită castanie, prin mișcările sale curiósse și de tot comice. Nimene nu se va uitá la el fără să zimbescă la dēsele-i complimente, ce le esecutá de pe culmea unei grămăđi de nuele, de pe streșina unui gard séu de pe o crēngă din afară a unei tufe dese. Tot atât de des se vede titirezul de pasere pe malurile riurilor, printre rădęcinele spélate de apă ale arborilor din apropierea apelor, precum sūnt răchițele (sălciiile), arinii și plopuii. Ceea ce ni e mai puțin cunoscut la acésta pasere, e cântecul seu. Și anume din causă, că, de mic ce-i, e greu de observat, și afară de acésta cântecul seu sémēnă să se esecute fórte arare-ori. Renumitul invēțat Brehm đice, că ochiul boului ar cântá chiar și iérna. Se póte, eu l'am vėđut și l'am observat și iérna, înse pe timpul acesta n'am auđit cântec de la el, decât numai un ton lung și subțire, ce nu se póte numi nici decum cântec.

Primăvéra înse l'am auđit cântând de repeți

ori; totuș am trebuit să-l urmăresc timp mai lung, până ce i-am aușit cântecul seu scurt, ce-i drept, inse de o melodie nespuse de plăcută și puternică, cu toate că e așa de mic. Cântecul seu constă din acorde șue-rătore, precum sunt de exemplu ale călugărașului.

De și traiul și activitatea sa e în apropiere de pământ, când cântă se rădică pe căpățina unei răchiți, în vârful unui par înalt din gard, seu pe o crengă de arbore, ca și când ar voi, să i se audă cântecul cât se poate de departe. Am observat, că în decursul cântării bate din aripi ca un cucuș. Cuibul acestei păserele prea drăgălașe trebuie să fie ascuns foarte bine; am vădit cuiburi de multe paseri în vieță-mi, de ochiul boului inse nici odată. Lui îi cânt eu așa:

Voi ochi mari și minte mică,
Și c'un trup cât o nimică,
Cotoșă-ți-ve cât vrei!
Voi și 'n munte și la țără
Titirezi de viță rară
Vecinic o să rămâneți.

Nu gândiți, că 'ntăiași-dată
Eu prin lumea treerată
Némul vostru-l întélesc;
Aideți numai la câmpie,
Să vedeți de-ai voștri-o mie
Cum prin garduri țți foesc!

Iérna 'n vicol și vântosă,
Când e țina mai gerosă,
Véd de-ai voștri feți bueci,
Cercetând pe sub ferestră,
Pe 'mpregiur de casa noastră
Tufele de lilieci.

Și 'n grădină de m'oi duce,
Când la sóre-omélul luce,
Voi aflá numai decât
Câte-un ținc de-a vóstră lege,
Ce muscuțele cu'lege
De prin gardul troenit.

Ba, și 'n dricul primăverii,
Când invie peri și merii,
Ve pândesc ființe dragi,
Cum cântați prin mart și prier
Cântul vostru, ca de grier,
Indosiți după haragi.

Dar distul! Trăiți cu bine,
Paseri cu priviri senine,
Și cu vesele mișcări . . .
Eu me duc spre alte plaiuri,
Să mai véd frumseți de raiuri
Pe-ale munților cărări.

V. BUMBAC.

Femeia este ca un narcotic: în cantitate mică, ne deșteptă plăcerea; în cantitate mare, ne omoră.

I. G. Budu.

*

Luăm pe femei pentru ceea ce nu sunt, și le lă-săm pentru ceea ce sunt.

Dubourck.

Măgarul lui Buridan.

Comedie într'un act de Scribe.

(Urmare)

Scena IV.

Iosefina, d' Ancenis.

D' Ancenis (venind din fund.) Ah! ce frumoasă ploie! cât e de frumos cerul Bretaniei!

Iosefina. Intră, intră dle; am ordin de a te primi ca să te încălzești.

D' Ancenis (ridend.) Tu, copilițo?

Iosefina. Da dle! într'o ții așa de uriciósă . . .

D' Ancenis. Uriciósă! dar asta va face ca țiuva de mâne să fie de țeece ori mai frumoasă! și mulțumită mantalei mele de cauciuc . . . (*Aruncă mantaua pe un fotoliu în fund.*)

Iosefina. Uite! dar ești uscat cu totul!

D' Ancenis. Mulțumită invențiunei cauciucului. (*Merge la cămin.*) Asta inse nu me va împiedică de a me bucurá de lucrurile flacărilor și a scâteielor! unde e stăpánul casei?

Iosefina. În cabinetul de lucru.

D' Ancenis. Dar dómna, decă există.

Iosefina. Dșóra își face toaleta.

D' Ancenis. Atunci voi așteptá până ce să pot să le mulțumesc. (*Șede înaintea focului.*) Plóia curge mereu! — Dar ian apropie-te fetițo!

Iosefina. Dle, eu sunt fată cinstită . . .

D' Ancenis. Și frumoșică! ține . . . (*Îi dá o monedă.*)

Iosefina (aparte, mergend spre dreapta.) Cinci franci! un om ce călătoreșce pe jos! . . . Veđi cât e de bine să te porți cum se cade cu tóță lumea.

Scena V.

D' Ancenis, Paimpol, Iosefina.

Paimpol (ințrând prin fund.) Ce timp! ce ingrozitor timp! stăteam în cabrioletă intocmai ca într'o bae!

Iosefina. Poți să prinđi un amarnic guturai, dle!

Paimpol. Taci tu . . . (*A parte.*) Intr'o ții de cerere solemnă! (*Tare.*) Dă de șcire stăpânei tale că sunt aici.

Iosefina. Dra se imbracă.

Paimpol. Ș-apoi? . . . póte să se imbrace și aflând că eu sunt aici. Du-te! — Și eu să încerc a me uscá puțin. (*Privind căminul.*) A! locul e ocupat.

Iosefina. E un tiner încântător, care-ți va face cu plăcere loc la foc. — E încântător . . . Adio dle!

Paimpol. E! . . .

Iosefina (a parte, privind pe Paimpol.) Nimic! cu tóte că acesta a venit în cabrioletă.

Scena VI.

D' Ancenis, lângă cămin, la stânga Paimpol.

Paimpol (ingrigit.) Un tiner! un tiner încântător! Nu cumva va fi avend și el acelaș scop ca și mine, care am reflecționat doi ani de țile înainte de a-mi face cererea? (*Mergend spre cămin.*) Dle . . .

D' Ancenis (ridicând capul.) Ce véd! Paimpol!

Paimpol. D' Ancenis!

D' Ancenis (mergend la Paimpol.) Dar nu te-am mai védut de la scóla politecnică!

Paimpol. De unde ai eșit premiat . . .

D'Ancenis. Dar tu?

Paimpol. Corijent perpetuu! — și vădând că norocul științelor politecnice nu-mi prea suride, m'am retras spre a-mi căpăta o pozițiune. Am încercat vr'o dece-douespredece... Nici una nu-mi convenia. O idee îmi trăsni prin minte: Politica! Me hotărâi a me propune deputat...

D'Ancenis. In care district?

Paimpol. In care... sunt optzeci și șese. Alegearea eră cam grea... dar ceva și mai greu îmi fu, de a ști in care partidă va trebui să me arunc cu corp și suflet. Doi ani m'am gândit asupra acestui punct, — și in sfârșit me pronunțai pentru Republică... in ajunul lui 2 decembre.

D'Ancenis. Ai fost cam fatalist. Dar acum?

Paimpol. Am reinceput a reflecționă! Mi-a venit in minte să cer de la guvern un post bunisor; dar pentru ca să am o valoare mai serioasă in ochiul ministrului, m'am gândit că ar trebui să me insor! Dar, pentru acest lucru, trebuie multă prevedere, multă gândire...

D'Ancenis (suridând.) Înțeleg visita ta... aici... e o domnișoră... ștregarule! și e frumoasă?

Paimpol. Hm! Așa și așa; dar in schimb, caracterul...

D'Ancenis. Ângeresc.

Paimpol. Ba că chiar! ca vecin, poți avé destule ocațiuni de a observă. Dar tu vei puté-o observă ănsuș, căci ai venit aici cred...

D'Ancenis. Ca să me încăldesc. (*Se alătură de cămin.*)

Paimpol (a parte.) Bărfeșce! (*Tare.*) Dar de altmintealea, ce te-ai făcut tu? (*Șede.*)

D'Ancenis. Conduș de stéua mea, de călăuzul meu vecinic, căci eu nu-mi perd vremea a reflecționă mult timp, ca tine, și creșând că este colo sus un destin ce șcie mai mult decât am puté descoperi noi, i-am lăsat lui sarcina de a-mi conduce pașii și până in acest moment nu m'am rătăcit de loc.

Paimpol. E cu neputință.

D'Ancenis. Judecă tu singur! Tatăl meu, ruinat prin un proces de familie, nu putea să-mi deșe nici un ajutor. Eșind din școlă de mine, m'am dus să-mi caut norocul pe la St. Francisco, Lonora, și prin Mexic. Doue vapóre plecau din portul Havre, Jeana d'Arc, și Erigma... amêndoue bune și de aceeași putere. Fără a me gândi un singur moment, lăsăi alegerea pe sêma stelei mele, și me aruncau in Jeana d'Arc, cu care a-junsei in cel mai scurt timp pe pământul Americiei.

Paimpol. Dar Erigona?

D'Ancenis. S'a scufundat in mijlocul Oceanului! ... Trec tóte aventurile mele californiene! Ca inginer de mine, am câștigat in scurt timp câteva mii de piastri pe cari i-am adunat in Franța. Din aceștia nu đic că m'am imbogățit: nu! — am dat o parte tatălui meu pentru cheltuele unui proces vecinic, și puținul ce mi-a ramas... cređi c'am gândit mult unde să-l așed?

Paimpol. Se n'țelege!

D'Ancenis. De loc. Am luat numele tuturor fondurilor de bursă, le-am pus intr'o pălărie, și am tras un nume... gândindu-me.

Paimpol. Cât timp?

D'Ancenis. O secundă, — la stéua mea. Mi-am aședat capitalul in obligațiile drumului de fer; și peste câteva đile, capitalul meu fu intreit, de órece obligațiile se suise de trei ori mai mult ca valórea lor nominală. Me trezii milionar! — Peste puțin inse, îmi veni un

gust de a vedé aurul lucind in lada mea; vëndui tóte bonurile, in ajunul đilei in care ele incepură a se scobori... până sub valórea lor nominală. Astăđi petrec ca un bogătaș, — călătóresc ca un turist, — și ađi dimineță îmi trăsni prin cap ideia de a face o primblare pe jos până la minele Ruvier. Ajungând la o respântene unde se incrucișă trei drumuri, și neavând pe cine să intreb, fără a mai chibzui in lung și in lat, pornii pe drumul din stânga.

Paimpol. Care te-a inșelat! Căci e tocmai contrarul destinației tale.

D'Ancenis. Cine șcie! Póte c'am nimerit mai bine decât pot crede. Am indurat o furtună... dar am intêlnit un bun amic de școlă... care n'are decât neajunsul că gândeșce prea mult...

Paimpol. Me pot fâli. E periculos lucru a se in-crede cineva in stele, căci un nebun, ce nu se gândeșce la nimic...

D'Ancenis. Prețueșce adesea mai mult decât un cuminte ce gândeșce din cale afară. — Đeu așă amice, amintindu-mi lecțiunile nóstre de filosofie, tu-mi faci efectul, — fără a te compară, măgarului lui Buridan, care pus intre doue baniđi cu ovês, de o potrivă de mari, și neputându-și da sêmă pe care ar puté-o in-cepe mai intêi, cu mai mult profit, s'a lăsat să móră de lóme...

Paimpol. Fabula măgarului lui Buridan e absurdă de tot, și comparația ta...

Scena VII.

Paimpol, D'Ancenis, Iosefina.

Iosefina. Dle Paimpol, dra te așteptă.

D'Ancenis. Adio, scumpul meu, și noroc bun! plóia a incetat și cerul se luminéză. (*Își ie mantaua.*)

Paimpol (mirat.) Cum, pleci?

D'Ancenis. Mulțameșce de adapostul ce am avut atât stăpânului cât și fiicei sale, pe cari nu-i cunosc...

Paimpol. Nu-i cunoșci? (*A parte.*) Me inșelasem... dar mai multă precauțiune nu strică... (*Se aude la drépta sunând fórt tare.*)

Iosefina. Domnul sună! tii! ce furios trebuie să mai fie!

Paimpol. Décă-i așă, fug lângă dra. Adio! (*Ese prin ușa dintêi, la drépta. Kerbanneec apare pe ușa a doua.*)

(Va urmá.)

N. A. BOGDAN.

C u g e t ă r i.

Femeile sânt ca ciasornicele care intărđie totdeauna, după doueđeci și cincide ani.

Căile sânt ca femeile, trebuie mulți bani ca să le intređii.

Reul pe care-l spuie despre altul, nu produce decât reu.

Mai bine odihneșce-te pe un pat bun decât pe desinteresarea unui prielin.

Ferieit e omul care a găsit cuminiția și care e bogat in prudênță.

SALON.

Doi prieteni.

N'aveam trebă. Stam de vorbă. Bibi, cel mai glumeț și mai vorbăreț dintre noi, e posac și tace.

Tréba asta ne miră. Ba pe mine me face de-l întreb :

— Ce ai, Bibi ?

Bibi tresare, își duce mâna la frunte, apoi se strimbă într'un zimbet și ȳice :

— Pe dracu !

— Asta nu e vorbă !

— Ba e cât tóte ȳilele ! Déc'ați Ńci !

— Ce să Ńcim ! . . .

— Am păȳit una și bună . . . Lungă să-mi ajungă, cât oi fi și oi mai trăi . . .

Pufnirăm de ris, creȳend că vré să ne spuie iar vre-o glumă de-alelui.

— Nu rideți, ȳise el grav ca un magistrat, ceea ce ve spu nu e glumă, e ceva serios, fórté serios, fórté serios . . . Am ȳis că ampăȳit una și bună, așa e . . . Spui dreptul . . . Și păȳania mea e așa de grozavă, încât nu-mi pot veni nici de cum in fire . . .

— Ei, așa ! . . . GlumeŃci . . . Tu și păȳanie seriósă . . . Fugi d'ací că ride cine te aude . . .

— Nu credeți, ȳise el, nu ? . . . Ascultați decă e așa și o să vedeți . . .

Ne apropiarăm așa ca să-l ascultăm.

Și Bibi începú :

— Ńciți pe Titi . . . Prietenul meu cel mai bun . . .

Alter ego, cum se ȳice pe latineŃce . . .

— Ei, da ! . . . Ce e cu el ? . . .

— Intr'o séră, acum doi ani, me plimbam prin CiŃmegiu . . .

— Dar, bine, nene, asta e o istorie veche, decă e de acum doi ani . . .

— Ba e próspétă de tot, pentru că d'abiá duminica trecută s'a sférŃit . . . Și acum odată pentru tot-dauna, decă me mai intrupeți tac din gură și ve las cu buzele umflate . . .

— Nu mai ȳicem nici o vorbă ! . . . strigarăm noi . . . Spune, Bibi . . .

— Erá séră și eram in CiŃmegiu, urmă Bibi, când iată Titi c'o blondă rápitóre la braț . . .

— Titi ! . . .

— Bibi ! . . .

— Nevésta mea ! . . .

— De când ? . . .

— De ieri ! . . .

— Eri fusese o duminecă . . .

— Tóte fericirile, urai eu . . .

Apoi adăogai cu un ton de imputare :

— Și mie să nu-mi spuie nimic ? . . . Mie ? . . . Prietenul meu cel mai bun ! . . .

— Ce vrei, nene, imi ȳise el riȳend. Nu eram sigur că se face trebă și nu am vrut să me dau in gura lumii până ce nu s'o sférŃi dandanaua. — Acum, nu te face și tu al dracului, și iértă-me . . . Și ca să ne împăcăm, vino cu noi la mesă . . .

— Vorbă lungă, sárăcie in pungă ! . . . urmă Bibi riȳend . . . Iacă, m'amoresai de Zizi și, pace ! . . .

— Tu, om insurat ! . . .

— Iacă eu, om insurat ! . . .

— După nevésta lui Titi, prietenul meu cel mai bun . . .

— După nevésta lui Titi, prietenul meu cel mai bun . . .

— Are haz ! . . . Și cum s'a sférŃit comedia ?

— Prost . . . Prost de tot . . . ȳise Bibi moȳăind din cap . . .

— Apoi urmă :

— Intr'o séră, ducéndu-me ca de obicei la Titi ca să fac curte nevesti-sii o găsii plângénd, desnădăȳduită . . .

— Dar ce ai ? . . . o intrebai cu interes, cu ingrijare mare, creȳend că i s'a întâmplat vre-o nenorocire . . .

— Titi ! . . . îngână ea printre suspine . . .

— Ce e cu Titi ? . . .

— M'a lăsat . . . M'a părăsit . . .

Remăsei buimăcit . . .

Ea urmă ;

— Vrea să se divorȳeze . . .

— De ce ? . . . intrebai . . .

— Nu Ńciu ! . . . Nu Ńciu ! . . .

Și plângénd cu hohot, își lăsă capul pe umérul meu și incluse ochii . . .

Căutai să-i impac . . . să-l fac pe Titi să înȳelegă . . . Ostenélă zadarnică . . . Titi nu vru nici s'audă vorbindu-se de așa ceva . . . Și să spuie drept, mi-a părut bine de trebă asta . . . Acum eram la largul meu . . . Puteam acum să iubesc pe Zizi fără nici o témă și să fiu iubit de ea tot așa . . . Da . . . Și o iubi și me iubi o adorai și me adoră . . .

— Brava, ție ! . . .

— Brava mie ! . . . Dar stați să vedeți . . . urmă Bibi . . . Eram in culmea dragostei și a fericirii, când intr'o séră, — tot séra se întâmplă boclucurile, — me dusesem cu adorata mea să ne plimbăm la Ńosea . . . Veseli și amoresați cum eram, ne luasem de braț și străbăteam aleea când de-odată ne pomenirăm nas in nas . . .

— Cu Titi . . .

— Da ! . . . Cu Titi . . . Și la braț cu o femeec . . . Și femeia asta erá . . .

— Erá ? . . .

— Zoe ! . . . Nevésta mea ! . . .

Am ris cu toȳii și Bibi mai tare ca toȳi.

Apoi urmă :

— Acum riȳ și eu, dar atunci al dracului să fiu decă-mi ardea d'asă ceva. Intr'o clipă înȳelesei de ce Titi își lăsase nevésta și vré să se divorȳeze . . . Și infuriat, turbat de mânie, sării la el și-l inhăȳai . . . Me inhăȳă și el tot așa, pe când, la réndu-le, nevestele nóstre se încăibărară și începură să se chelfănescă ca orbeȳele . . . A fost o plóie de bastóne, de umbreleȳe . . . O grindină de țipete, injurături și ocări, o bătae sângerósă in tótă regula, o scenă caraghiosă și tristă tot deodată, care se sférŃi la secȳie unde bine voiră să ne ducă vardiștii . . .

Și Bibi tăcú, uitându-se la noi cum ne tăvăliam de ris . . .

— Și ? . . . intrebai eu . . .

— Și, urmă el, — ne-am divorȳat . . . Și eri . . .

— Eri ? . . .

— Eri eu m'am cununat cu Zizi și Titi cu Zoe..
Și ați...

— Ați?...

— Ați, sfârși el, ve spusei o minciună gogonată
ca la niște proști ce sunteți...

Și se porni p'un ris, de ride ș-acu minciunosul
dracului, cum riș și eu de minciuna lui.

MARION.

Societatea pentru fond de teatru român.

Copie din jurnalul de cassă al fondului de teatru ro-
mân pro 1890/1 și 1891/2.

PERCEPTE.

	Bani gata fl. cr.	Papire fl. cr.
Cu ocaziunea incheierii socote- lilor in 14 iulie 1890 s'a arătat starea cassei, cu	278 55	54.507 04
1890 12 12 Pentru cupóne s'a incassat	507 92	
12 27 Pentru 9 cupóne „Tran- silv.” s'a incassat	24 20	
1891 1 12 Dr. Maniu Aurel sol- vește camete după capitalul de 300 fl. pe anii 1889, 1890 și 1891 à 6%	54	
23 Pentru cuponii „Transilva- nia“	24 20	
23 S'a cumpărat o obligațiune de rentă ungară de 5% à 500 fl. nom.		500 —
23 Pentru cuponi s'a incassat	529 97	
46 S'a cumpărat o obligațiune de rentă ungară de 5% à 500 fl. nom.		500 —
In 63 s'a aflat percepțiuni in bani gata 1418 fl. 84 cr. și erogațiuni cu ... 1057 „ 28 „ s'a aflat in bani gata 361 fl. 56 cr. obligațiuni in per- cepțiuni 55.507 fl. 04 cr. erogațiuni — — s'a aflat obligațiu- nile 55.507 fl. 04 cr.		
Budapesta 6 3 1891. Hosszu, m. p. Pavel Boldea, m. p. controlor.		
Cu ocaziunea incheierii socote- lilor in 6 martie 1891 s'a arătat starea cassei cu	361 56	55.507 04
1891 3 30 Pentru cuponi	38 90	
4 1 Pentru 4 bucăți obligațiuni de deșmă	365 12	
4 24 Pentru 4 bucăți cuponi	52 35	
6 2 pentru első erd. elsőbbségi kötvény	195 —	
4 10 Pentru cupone	575 —	
6 25 „ „	4 —	
6 29 „ „	15 57	
7 10 „ „ Albina	936 —	
7 31 S'a cumpărat obligațiune		

	Bani gata	Papire
de rentă ungară de 5% à 1000 fl. nom.		1000 —
7 31 S'a cumpărat obligațiune de rentă ungară de 5% à 1000 fl. nom.		1000 —
7 31 S'a cumpărat o oblig. de rentă ung. de 5% à 100 fl. nom. 1892 3 14 Pentru cupóne	65 35	
3 14 „ „	622 37	
1 14 „ „	90 28	
3 14 S'a incassat hârtia de 1000 fl. 5% ungare 26726		1000 —
3 14 A intrat de la cassa de păstrare ca camete	25 17	
	3346 67	58.607 04
Suma percepțiunilor in bani	3346 fl. 67	oblig. 58.607 04
„ erogațiunilor	3305 fl. 59	„ 600 —
S'a aflat in cassă	41 fl. 08	oblig. 58.007 04
Budapesta 14 5 1892. Hosszu, m. p. G. Szerb, m. p. Boldea, m. p.		
1892 17 3 Pentru o sortit. „Triest“ nr. 15.202 a incurs in bani gata (v. erog. 9.)	95 —	
1 7 Pentru oblig. nr. 17.555 al f. fumei vasuti kötvény, care s'a convertit a intrat	190 —	
19 7 Pentru cuponi s'a incassat	692 20	
20 7 S'a cumpărat una obliga- țiune „jărădkölcsön“ nr. 12.254 in val. nom. de 500 fl. cu cupo- nii de la 1 decembre 1892		500 —
2 1 S'a cumpărat una obliga- țiune „papirjărădek“ cu nr. B. 135.995 in valóre nom. de 500 fl. cu coponi de a 1 decembre 1892		500 —
2 1 pentru 78 cuponi „Albina“ s'a incassat și depus in libelul acestui institut cu nr. 9652 in suma de		1014 —
2 7 Libelul nr. 2899 despre banii elocați la „Albina“ in care cu fi- nea lui iunie 1890 a fost in capi- tal suma de 18.418 fl. 5 cr. se află cu finea lui iunie un capital de 20.330 fl. 7 cr.		
Prin urmare creșcerea capitalu- lui de la 1 7 1890—30 6 1892 face		1912 02
2 7 In libelul nr. 3355 despre banii elocați la Albina, in care cu finea lui iunie 1890 a fost un ca- pital de 1133 fl. 32 cr. se află cu finea lui iunie 1892 in capital suma de 1250 fl. 96 cr., prin ur- mare creșcerea capitalului de la 1 7 1890—30 6 1892 face		117 64
2 7 In libelul nr. 1719 despre banii elocați la „Albina“ in care cu finea lui iunie 1890 a fost un capital de 79 fl. 1 cr. se află cu finea lui iunie un capital de 110 fl. 87 cr., prin urmare creșcerea capitalului de la 1 7 1890—30 6 1892 face suma de		31 86
Suma totală a perceptelor	4323 87	62.682 56

EROGATE.

	Bani gata	Papire
1891 112 S'a solvit pentru o obligațiune de rentă ungară de 5 ^o / ₁₀ à 500 fl. nr. 158.650	511 11	
6/3 S'a solvit pentru obligațiune de rentă ungară de 5 ^o / ₁₀ fl. 500 nom. nr. 99.712	513 17	
6 3 S'a solvit dlui V. Babeș ca spese de călătorie cu ocaziunea ținerii adunării gen. in Orșova	33 —	
Erogațiunea cu	1057 28	
1891 14 4 bucăți de obligațiuni de rescumpărarea deșmei cu nr. 18.951, 12.337, 31.437 și 31.441 in valoare nom. à 100 fl. s'a sortit (v. p. 2. a perceptelor din 1891 2)		400 —
26 Első erdélyi elsőbbs. kötvény nr. 22.046 s'a sortit (v. nr. 4 a perceptelor din 1891 2)		200 —
31 7 1 buc. 5 ^o / ₁₀ Papijárdék nom. 1000 fl. nr. 133.655	1031 33	
31 7 1 buc. 5 ^o / ₁₀ Papijárdék nom. 1000 fl. nr. 254 762	1022 47	
31 7 1 bucată 5 ^o / ₁₀ papijárdék 100 fl. nom. nr. 90.382	100 —	
1892 14 3 S'a cumpărat o hârtie 5 ^o / ₁₀ ungară de rentă nr. 26.726 Prin Romulus Miculescu s'a scos léfa de 60 fl. pe 2 ani	1031 79	
Suma erogațiunilor in bani gata	3305 59	600 —
in obligațiuni	600 —	
1892 17 3 Una sortitură „Triest“ s'a sortit și a incurs bani gata 95 fl. (v. perceptele 17)		100 —
17 Convertindu-se obligațiunea nr. 97.555 „Alfölső fiomei vasuti kötvény“ (v. pos. 17 a percep.) vine in esire		200 —
17 S'a cumpărat obligațiunea nr. B. 112.254 „papijárdék“ in valoare nom. de 500 fl. (v. pos. 14 a perceptelor)	506 08	
17 S'a cumpărat obligațiunea nr. B. 135.995 „papijárdék“ in valoare nom. de 500 fl. (v. pos. 21 a perceptelor)	505 15	
Suma totală a erogatelor	4 316 82	900 —
Cu finea anului 1891 2 s'a aflat		
I. In bani gata: Percepțiunea de Erogațiunea de	4323 87	
a ramas prin urmare in cassă bani gata		7 05
II. In papire: Percepțiunea de Erogațiunea de	62682 56	
a ramas prin urmare in cassă papire de		61782 56
Deci starea totală a fondului cu 10 iulie 1892 face		61789 61
Budapeșta la 10 iulie 1892.		

G. Szerb, m. p. cassar.

Pentru conformitate cu originalul:

Hosszu,
președinte

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Cont. Casimir Badeni. In Austria iarăș a fost schimbare ministerială. Prim-ministru al noului cabinet este contele Casimir Badeni, pân' acuma locțiitor in Galiția, al cărui portret il publicăm in nr. de acum al foi noastre

In vârful muntelui. Este o mare plăcere când o societate de turiști ajunge sus in vârful muntelui, de unde i se ofere priveliștea mult dorită. Un astfel de moment ne infătoșează ilustrațiunea din launtru foi noastre. O păreche e sus la cruce și se desfătează de acolo in tabloul dinaintea sa; iar cealaltă parte a societății, de sigur mai obosită, privește numai din costă.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Sciri literare. Dl George Cătană, învățator in Banat, a scos la lumină in Brașov o broșură care cuprinde „Balade populare“ din gura poporului bănățan culese de dănsul; in broșură se află 17 bucăți. — Dl Al Vlahuță va scote in editura librăriei Carol Müller din București un volum de poesii intitulat „Iubirea“. — Dl Traian Demetrescu va publică la Craiova un nou volum de prosă intitulat „Priveliști din viață“. — Dl Dumitru Teleor a scos la lumină in București un volum de „Schite umoristice“.

Ateneul Român. anul II, nr. 9. Director: T. G. Djuvara. 15 septembrie 1895, are următorul sumar: Th. Șerbanescu, Dura Lex (Poesie.) O reproducem in nr. de acum al foi noastre. Ciru Aconomu, Răsbunarea lui Anastase. Alesandru G. Djuvara, Lupta naționalităților, Români și Unguri. T. G. Djuvara, Bibliografia cestiuene naționale, supliment și Index chronologic. Dr. G. Cazalis, Cronica științifică. St. C. Hepites Buletin meteorologic pe luna iulie 1895. Bibliografia română.

Doze monumente. Măne duminică la 8/20 octombrie se vor desvêli la Bacău busturile regretaților V. Alecsandri și M. Kogălniceanu. Primul este aședat in grădina din fața primăriei, celalalt in grădina publică. Diarele de peste Carpați anunță, că primăria Bacăului face mari pregătiri pentru acăsta serbătore. Luând act de aceste, ne mirăm că memoria acestor mari ômeni se eternisază numai prin niște busturi, in loc de a le ridică statue imponente pe una din piațele de la București séu Iași. Incât șcim s'a și instituit niște comitete de organizare, cari au și inceput să lucreze adunând ofrande. Ar fi timpul să stăruescă cu mai mult zel!

Nemoriile dlui George Moceanu. Am primit de la București un volum intitulat „George Moceanu. Memoriile mele asupra istoriei gimnastice in România și asupra călătoriilor mele in intrăga lume, 1863—1895“. Cartea e ilustrată cu multe clișeuri din călătoriile autorului; iar la sfârșit se reproduc figurele de gimnastică. Prețul 2 lei.

O carte maghiară in româneșce. Am anunțat și noi astă-primăveră, că dl Ludovic Lakos a scos de sub tipar in Oradea-mare in limba maghiară un volum de „Amintiri din Turcia“, in care scrie obiectiv despre bravurile armatei române in resbelul ruso-româno-turcesc. Lucrarea dlui Lakos a fost primită cu răcêlă de presa șovinistă maghiară, ba i s'au și innapoiat unele esemplare pentru că a scris favorabil despre ro-

mâni. Ceea ce autorul n'a găsit la națiunea sa, recunoștința i s'a dat din București. Cerculile militare de acolo aflând de acesta iucrare, i-au cerut prin dl Nicolae Densușian autorisațiunea d'a o traduce în limba română. Invoiela s'a și făcut și cartea va apăre încă în erna acesta la București tradusă în românește.

TEATRU și MUSICĂ.

Societatea pentru fond de teatru român va fi adunarea sa generală anul acesta la Brașov în 26 și 27 octombrie n. Din incidentul acestei adunări începem să publicăm în nr. de acum a foii noastre raportul cassarului, care se imparte în trei perioade. De asta-dată publicăm raportul periodului prim și anume de la adunarea generală din Orșova și până în iulie 1892. Celelalte vor urmă în nr. viitor dimpreună cu alte acte ale adunării generale. Aflăm din Brașov, că comitetul arangiator de acolo lucră cu multă stăruință. Se va da și o reprezentație teatrală. Comitetul de primire rōgă pe cei ce vor să ia parte, să se inscrie la dl comerciant Grigorie Birea până în 10/22 octombrie n.

O liturghie nouă. Harnicul nostru compositor musical, dl Ioan Vidu, a compus și publicat în o broșură „Liturghia St. Ioan Chrisostom“ pentru chor bărbătesc. Se află de vëndare la autorul în Lugos. Prețul 4 fl.

Concert la Lipova. Reuniunea română de cântări din Timișoara-Maere a dat duminică la 1/13 octombrie concert la Lipova, cântând mai multe cvartete. S'a recitat și monologul „Vladuțul mamei“.

Nu desperați! Un nou chor bărbătesc de dl Ioan Vidu, cuvintele de Iosif Vulcan, a apărut la Lugos, unde se și află de vëndare. Prețul 30 cr.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. Dl Vasile Simulescu a dăruit bisericii gr. or. din Săcel, protopresbiteratul Hațegului, un rând de odăjdii bisericești în preț de 50 fl. — Dl V. Mandrean, fost profesor la Caransebeș, s'a numit director al gimnasiului Cantemir vodă din București.

Jubileul unei biserici. Biserica română gr. or. din Alba-Iulia-Maeri în duminică trecută a serbat jubileul de 100 de ani al existenței sale. Din incidentul acesta tinerimea română de acolo a arangiat o producțiune declamatorică-musicală în pavilionul de sticlă.

Societatea de lectură a studenților din Blas din cl. VII și VIII de la gimnasiu s'a constituit pe anul școlastic curent, sub conducerea dlui profesor Alesiu Viciu, alegându-și președinte pe Iustin Nestor stud. cl. VIII-a, secretar George Boieriu cl. VIII-a, bibliotecar Emanuil Petean cl. VIII-a, cassar Iustin Bora cl. VIII-a, notar Aureliu Oprea cl. VIII-a, controlor Panfilu Barbu cl. VII-a, vice-bibliotecar George Pătăcean.

Reuniunea învățătorilor gr. or. români din protop. Belințului se va întruni în adunare generală în comuna Suștra la 30 octombrie n. Cu asta ocaziune învățătorul I. Caba are să țină prelegeri practice cu elevii sei; apoi va urmă critica prelegerilor.

Școli românești în străinătate. La Sofia, în urma intervenirii guvernului român pe lângă ministerul bulgar, s'a înființat o școlă română de băeți și fete. — La

Salonic guvernul otoman a permis guvernului român să înființeze o școlă de comerț, ca școlă de stat românească și având dreptul de-a arboră la solemnități tricolorul românesc.

C E E N O U ?

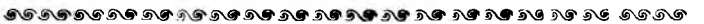
Hymen Dl Iosif Muntean, proprietar în Bocșamontană, la 21 octombrie se va cunună cu dșora Sofia Mirian în Ecșea-română.

Știri personale. Dl Dionisiu Cimponeriu, consilier de poștă și telegraf în Budapeșta, a fost numit director al poștelor și telegrafelor din provinciile ocupate. — **Părintele Lucașiu** petrece de câteva zile la Roma, unde a mers să-și vedă fiul Epaminonda care studiază cursul teologic acolo. — **Dl Iuliu Bărdosy,** inspector român de școle în comitatul Solnocului, a dimisionat din postul seu și a fost pus în pensie. — **Dl dr. Absolon Feher** a fost ales medic în opidul Hunedóra. — **Dl Alesandru Buceșan** a fost ales contabil al institutului de credit și economii „Bocșana“ din Bocșamontană. — **Dl Nicolae Trimbițoiu,** învățător în Grădiște, a fost judecat de tribunalul din Deva pentru „agitațiune“ la închisore de un an; tabla reg. a redus pedepsa la 2 luni, curia a aprobat sentința tablei. — **Dl dr. Gavril Suciu,** nou avocat român, ș-a deschis cancelăria la Hațeg.

Mesa studenților în Sibiiu. Duminică trecută s'a inaugurat la Sibiiu mesa studenților dată de institutul „Albina“ la inițiativa dlui director esecutiv Parteniu Cosma în edificiul institutului. La acesta mesă 50 de studenți români capătă prând gratuit. Inaugurarea s'a făcut cu solenitate pētrundătoare. Intēiu protopresbiterul I. Papiu sfinți localul; apoi presidentul „Albinei“ dl Ioan Hannia rosti un discurs ocașional, după care mai vorbi și archimandritul dr. Ilarion Pușcariu. Damele române din Sibiiu, în frunte cu dna Maria Cosma, s'au angajat a supraveghia menagiul. Serviciul din prima zi l'a făcut dna Badila, dimpreună cu dșorele Cosma, Moga, Adamovici, Bența și Borcea.

Schimbare ministerială în România. Ministerul conservator Lascar Catargiu ș-a dat dimisiunea și regele a însărcinat pe dl D. Sturdza, șeful liberalilor, cu formarea noului cabinet. Acesta s'a constituit astfel: D. Sturdza președinte de consiliu și ministru al afacerilor străine; N. Fleva interne; E. Stătescu justiție; C. Stoicescu lucrări publice; G. Cantacuzino finanțe; G. Palladi domenii; General Budiștenu resboi; P. Poni instrucție și culte.

Necrolôge. **Petru Florian** paroc gr. c. în Racovița, lângă Sibiiu, a încetat din viață la 8 octombrie în etate de 67 ani. — **Ioan Rațiu,** fost protopretor, a reposat la Bran în 13 octombrie, în etate de 64 ani. — **Paul Botoș** preot român gr. or. în Fizeș, a murit în etate de 74 ani.

Călinarul săptămânei.

Dumineca a 20-a după Rosalii Ev 3 dela Luca, c, 7, gl. 3. a inv. 9.			
Ziua sept.	Călinarul vechiu	Călin. nou	Sorele.
Duminecă	8 Cuv. Pelagia	20 Wendelin	621 43
Luni	9 Apost. Iacov.	21 Ursula	622 43
Mărți	10 Mart. Eulampie	22 Cordula	623 43
Mercuri	11 † Apost. Filip	23 Severin	626 43
Joi	12 MM. Prob. și Tar.	24 Salome	628 43
Vineri	13 MM. Carp. și Papi.	25 Crispin	630 42
Sămbătă	14 † Cuv. Paraschiva	26 Arthur	632 42

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARUL LUI IOSIF LÂNG IN ORADEA-MARE.